

Unga arbetstagare – fakta och siffror

Ungdomssysselsättning

Det europeiska riskcentrumet har utarbetat en serie arbetsmiljörapporter som behandlar en särskild risk, sektor eller grupp av arbetstagare. I detta faktablad sammanfattas en rapport (1) om unga arbetstagare. Rapporten ingår i ett större projekt vars mål är att tidigt identifiera nya tendenser och risker i arbetet för att bidra till att bättre inrikta resurserna och göra det möjligt att snabbare sätta in effektiva åtgärder.

Denna publikation syftar till att granska de faror som unga arbetstagare utsätts för i arbetet och konsekvenserna av denna exponering på både kort och lång sikt. Detta görs genom analys av statistik och studier, och genom utvalda fallstudier av förebyggande åtgärder.

Genom att sammanställa denna omfattande information, som samlats in från EU:s medlemsstater men också utanför EU, vill byrån ge en viktig insikt i unga arbetande människors arbetsmiljöerfarenheter. Byrån hoppas att denna information kommer att bidra till ett bättre skydd av unga människor när de ger sig ut i arbetslivet, och därmed till att deras hälsa förbättras genom hela deras arbetsliv.

Ungdomssysselsättningen i EU-25

Andelen unga arbetstagare minskar i nästan samtliga medlemsstater. Detta sker till följd av de sjunkande födelsetalen, men kan också vara ett tecken på allt vanligare utbildningsaktiviteter som tar längre tid. Dessutom är unga arbetstagare känsligare för konjunkturavmattning – arbetsgivarna reagerar på ekonomiska tryck genom att skära ned på rekryteringen av nya unga arbetstagare.

År 2005 var omkring 193,8 miljoner människor anställda i EU-25, däribland 20,4 miljoner unga (2) arbetstagare. Unga arbetstagare utgör 10,5 % av arbetskraften. Sysselsättningen (3) (EU-25) nådde 36,3 % för unga arbetstagare, jämfört med 63,6 % för populationen mellan 15 och 64 år.

Ungdomsarbetslösheten i EU-25 låg på 18,7 %, mer än dubbelt så hög som den totala arbetslösheten (9,0 %). I många av EU:s medlemsstater har arbetslösheten bland unga arbetstagare också ökat under de senaste åren, trots att det finns färre unga människor i en totalt sett åldrande befolkning. Det finns också betydande skillnader mellan olika regioner: i två tredjedelar av EU-25-regionerna var arbetslösheten bland unga människor minst dubbelt så hög som den totala arbetslösheten. Den regionala arbetslösheten bland unga människor varierade mellan 6,2 % och 59,1 %.

Att framgångsrikt integrera unga människor i arbetslivet är dock av avgörande vikt för samhället och företagen, liksom det är av stor vikt för de unga människorna själva och för deras egen kontroll över liv, hälsa och välbefinnande.

Tillfälligt arbete, deltids-, veckosluts- och skiftarbete

År 2005 var arbetstagare mellan 15 och 24 år mindre ofta heltidsanställda än den totala arbetskraften (72 % mot 82 %), oftare tillfälligt anställda (39 % mot 14 %), och oftare löntagare (94 % mot 83 %). Men med tanke på den ofta informella arbetsorganisationen bland unga arbetstagare (t.ex. frivilligarbete, arbete i familjeföretag, lärlingskap) är det dock svårt att ge en definition på anställning.

Många tillfälligt anställda arbetstagare i EU-25 var under 25 år: 37,5 % av de unga arbetstagarna i EU-25 hade tillfällig anställning. Procentandelarna varierade från 6,8 % i Irland till 59,4 % i Spanien.

Enligt personaluthyrningsuppgifter (4) har människor med tillfällig anställning mindre tillgång till utbildning och möjlighet att delta i en långsiktig kompetensutveckling än arbetstagare med fast anställning. Arbetstagare med tillfällig anställning har också mindre kontroll över turordningen för arbetsuppgifter, arbetstakten och arbetsmetoderna, har lägre arbetskrav och är mindre insatta i riskerna med arbetet.

År 2005 hade var fjärde ung arbetstagare deltidsarbete. Deltidsarbete är också på väg att öka. Forskning om deltidsarbete i Europa visar att det finns färre möjligheter till utbildning och karriärutveckling (5). Lönenivåerna och de sociala trygghetsförmånerna är ofta lägre och arbetsuppgifterna är vanligtvis enformiga.

Dessutom arbetade över hälften av de unga arbetstagarna minst en lördag i månaden. Unga arbetstagare hade också oftare skiftarbete.

Var arbetar unga arbetstagare?

En sektorsvis uppdelning visar att den högsta andelen unga arbetstagare i EU-25 finns i hotell- och restaurangbranschen (22,7 %) och handeln (16,3 %). Hotell-, restaurang- och cateringbranschen är den främsta sysselsättningssektorn för unga arbetstagare i 20 av 25 medlemsstater och bland de tre främsta i samtliga medlemsstater.

Denna fördelning får omfattande konsekvenser för unga människors arbetsmiljö genom den särskilda uppsättning skadliga omständigheter som dessa sektorer kännetecknas av (bl.a. låg lön, tillfälligt och säsongsbundet arbete, dåliga anställningsvillkor och fysiskt krävande arbete). I EU-25 var unga arbetstagare år 2005 oftast anställda som servicearbetare (5,2 miljoner), följt av hantverkare och liknande arbetstagare (3,6 miljoner). Kontorsanställda (2,7 miljoner) och tekniker och andra på mellannivå delade tredjeplatsen (2,7 miljoner), tätt följda av enklare yrken (2,5 miljoner). Denna yrkesuppdelning skiljer sig något mellan medlemsstaterna. Mellan år 2000 och 2005 utgjordes

(1) <http://osha.europa.eu/publications/reports/7606507>

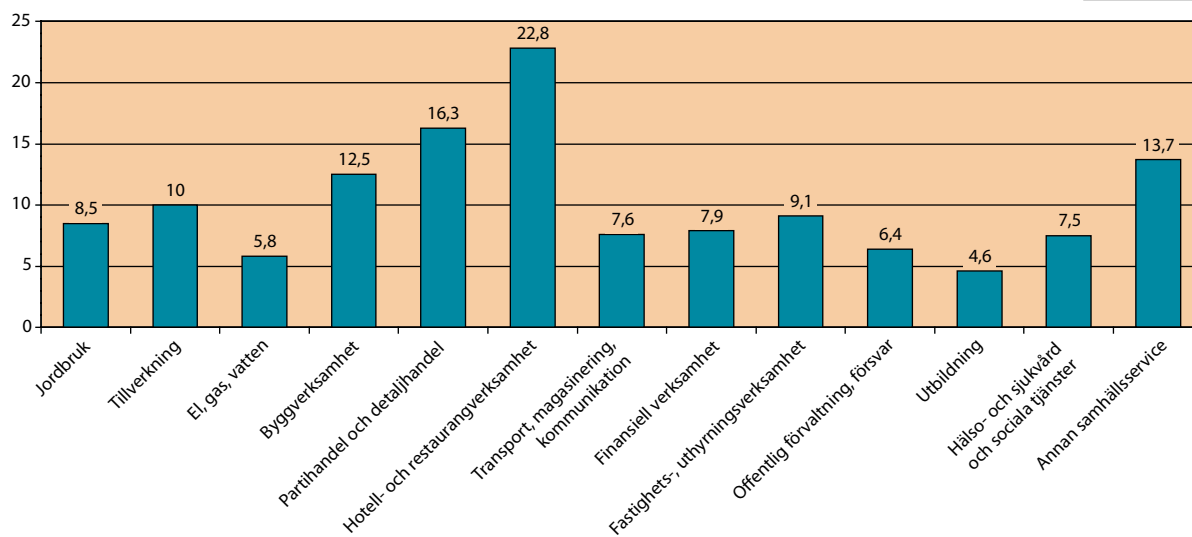
(2) Unga arbetstagare: 15–24 år gamla.

(3) Sysselsättningen motsvarar det totala antalet sysselsatta som procent av befolkningen i denna åldersgrupp.

(4) Goudswaard, A., Andries, F., "Employment status and working conditions". <http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef0208.htm>

(5) Europeiska institutet för förbättring av levnads- och arbetsvillkor, Dublin. "Part-time work in Europe", 2005.

<http://www.eurofound.eu.int/ewco/reports/TN0403TR01/TN0403TR01.pdf>

Andel unga arbetstagare per sektor, EU-25, 2005, LFS (europeiska arbetskraftsundersökningen)

den största ökningen av antalet unga arbetstagare av servicearbetare och affärs- och marknadsförsäljare (+ 0,38 miljoner).

Många av dessa sektorer och yrken kännetecknas av höga olycksrisker, exponering för många faror på arbetsplatsen eller, som är fallet för serviceyrken, otrygga anställningsförhållanden.

© Hasse Eriksson

Könsskillnader

Det finns könsskillnader som unga arbetstagare ställs inför på samma sätt som det finns i den vanliga arbetande befolkningen. Fler unga män än kvinnor är i arbete: under 2005 arbetade 11,1 miljoner unga män och 9,3 miljoner unga kvinnor i EU-25. Trots detta är det svårt att ta fram uppgifter om exponering och hälsoeffekter som gör skillnad på unga kvinnor och män.

Könfaktorer är starkt bidragande till olika exponering för faror och därmed till olika hälsoeffekter. Frisörskapet är t.ex. huvudsakligen kvinnligt, med 87 % kvinnliga arbetstagare. Över en miljon människor arbetar i omkring 400 000 frisörsalonger i Europa. Denna sektor kännetecknas även av en ung arbetskraft: 83 % av de som rekryteras är under 26 år och 56 % är under 19 år. Detta medför att nästan samtliga riskfaktorer för frisörer automatiskt är relevanta för unga arbetstagare. De främsta hälsoproblemen i denna sektor – hudbesvär, astma och belastningsbesvär (MSD) – drabbar därför mest unga kvinnor.

Mer forskning behövs för att

- ta fram en riskprofil för unga arbetstagare och deras exponering för arbetsplatsfaktorer såsom farliga ämnen (närmare bestämt biologiska medel, karcinogena ämnen och reproduktionstoxiska ämnen), buller och vibrationer, fysiskt ansträngande arbetsförhållanden och psykosociala risker,
- bedöma vikten av särskilda risker för unga arbetstagare inom högsysselsättningssektorerna, med särskild tyngdpunkt på servicesektorerna,
- bedöma könsskillnader och riskernas relativa betydelse för unga kvinnor respektive unga män,
- anpassa informationskampanjer, utbildning och förebyggande åtgärder efter ovan påtalade skillnader och inkludera frågor om mångfald, t.ex. om unga arbetande invandrare,
- se till att utbildningar som inte leder till formella kvalifikationer (vilket i allt högre grad gäller kvinnliga arbetstagare, t.ex. inom servicesektorer som vård i hemmet) tar upp arbetsmiljöfrågor,
- skapa en effektiv inriktning på riskreducerande åtgärder för unga arbetstagare och deras arbetsrelaterade olyckor. Samarbete över policyområden (t.ex. folkhälsa, bekämpning av barnarbete, transportsäkerhet) skulle i detta hänseende även behövas,
- påverka verksamheter att föra in arbetsmiljöfrågor i den allmänna utbildningen på alla nivåer.

Mer information

Rapporten bidrar även till byråns årliga kampanj Europeiska arbetsmiljöveckan, som 2006 ägnades åt skyddet av unga människor på arbetet. Under slogan "Säker start" deltog över 30 länder aktivt i Europas största arbetsmiljökampanj till skydd för unga arbetstagare.

Information om unga arbetstagares exponering för risker och hälsoeffekter sammanfattas i Fakta 70: **Unga arbetstagare – fakta och siffror: Exponering för risker och hälsoeffekter.**

Mer information om säkerheten för unga arbetstagare finns på:

<http://ew2006.osha.europa.eu/>

Europeiska arbetsmiljöbyrån

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tfn (+ 34) 94 479 43 60, Fax (+ 34) 94 479 43 83

E-post: information@osha.europa.eu

© Europeiska arbetsmiljöbyrån. Kopiering tillåten med angivande av källan. Printed in Belgium, 2007

